

BIOLOGISCH STATION WIJSTER

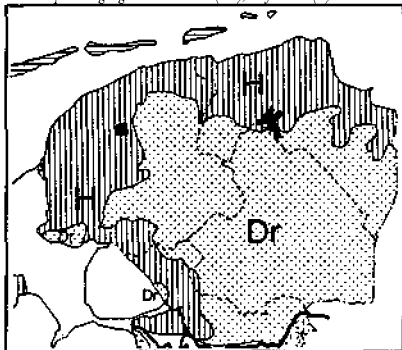
Leo Stockmann

'Te Wijster in Drente, slechts enkele minuten van het spoorwegstation, zal de heer W. Beijerinck in deze maanden een woning bouwen, die gelegen is op een terrein van ± 2 HA Dit terrein is omzoomd door dennenbosch, ligt aan den oever van een breeden plas, en omvat bovendien een stuk veen. Aan deze woning zal Beijerinck een werkgelegenheid verbinden in een eenvoudigen trant. Wat zullen biologen.—niet plantkundigen enkel—, maar in algemeenen zin natuurliefhebbers of biologische onderzoekers en studenten aan dit Nederlandsche Station op de Drentsche heide hebben?'
Dit schreef Prof. Dr. A. H. Blaauw, de promotor van het Biologisch Station, op 8 januari 1927 in het Vakblad voor biologen.

Dr. W. Beijerinck was een groot kenner van de Drentse natuur en een fanatiek onderzoeker bovendien. In 1927 promoveerde hij op een hydrobiologisch onderzoek, een onderzoek van zoetwateralgen van de Drentse heidepiassen. Angetrokken door de rijkdom en gevarieerdheid van de Drentse flora en fauna liet Beijerinck in 1927 tussen Wijster en Spier een woning met daaraan gekoppeld een werkruimte bouwen. De oprichting van een Biologisch Station in het centrum van het Drentse plantengeografische distrikt was daarmee een feit geworden.

Van 1927-1933 was het een partikulier instituut. In 1933 werd het op initiatief van oa. de bekende Jac. P.

Drentse plantertgeografische distrikt (Dr.), Halfdistrikt (H)

Thijse een stichting, genaamd 'Het Nederlands Biologisch Station'. Aanvankelijk werd gewerkt onder zeer primitieve omstandigheden. Er was geen gas, geen elektriciteit, geen stromend water, geen telefoon. Men behielp zich met petroleumlicht, een regenton en een met turf gestookt fornuis. In 1950 kreeg het Biologisch Station met grote financiële moeilijkheden te kampen. Van partikuliere zijde kon niet genoeg steun verkregen worden om de moeilijkheden op te lossen. Gelukkig ging het station in 1953 over in handen van de Landbouwhogeschool Wageningen, zodat het voortbestaan ervan kon worden verzekerd.

In 1956 ging Beijerinck met pensioen. Zijn plaats als directeur van het station werd in 1957 ingenomen door Prof. Dr. J. J. Barkman. In dat jaar werd het 'laboratorium' (ter grootte van een woonkamer) gemoderniseerd. Ruimtegebrek bleef echter een groot probleem. Om aan de eisen van onderzoek en onderwijs te kunnen blijven voldoen diende er een behoorlijk geoutilleerd gebouw te komen met voldoende werkruimte. Daaraan werd in de loop van 1967 voldaan. Er werd een compleet nieuw station gebouwd, naast het bestaande. Het nieuwe station werd genoemd naar Dr. W. Beijerinck.

Onderzoek

Zoals gezegd was Beijerinck een groot kenner van de Drentse natuur. Van zijn hand verschenen tussen 1922 en 1957 zo'n 90 publikaties over de meest diverse onderwerpen, over planten, dieren, natuurbescherming, bodem, geologie enz. Vele artikelen zijn gepubliceerd in het tijdschrift *De Levende Natuur* en voor mensen die iets willen weten over het Drente van vroeger is het lezen van de oude afleveringen van dat tijdschrift sterk aan te bevelen. Ook heeft Beijerinck gepubliceerd over fruitdragende houtige gewassen. Tussen 1941 en 1956 was namelijk aan het Biologisch Station een TNO-afdeling voor het onderzoek van vruchtdragende houtige gewassen (oa. verschillende hazelaarsrassen) toegevoegd.

Waar heeft het onderzoek zich op gericht sinds het vertrek van Beijerinck?

Er is een afdeling botanie (plantkunde) olv. Prof. Barkman en een afdeling zoölogie (dierkunde) olv. Dr. P. J. den Boer, sinds 1958 verbonden aan het station. De botanische afdeling heeft zich vooral gericht op het onderzoek van paddestoelen, aangezien van mossen,

Dr. W. Beijerinck

korstmossen en hogere planten al veel bekend was. Natuurlijke (zoals hoogvenen en oude eiken-hulstbossen), halfnatuurlijke (zoals heiden en madelanden) en kultuurgezelschappen (zoals aanplantbossen van exoten als larch en Douglasspar en zwaar bemeste weilanden) zijn uitgebreid onderzocht naar het voorkomen van paddestoelen. Onderzoek in jeneverbesstruwelen heeft echter de meeste aandacht gekregen, waarbij men niet alleen in het Drentse distrikt is gebleven. Ook werden West-Duitsland, Denemarken, Zuid-Zweden, Oost-Duitsland en Polen herhaaldelijk bezocht. De laatste tijd wordt ook de invloed van de zure regen op bomen en op de paddestoelenflora onderzocht. De afdeling zoölogie houdt zich bezig met de vraag: *Wat zijn de wetmatigheden die het overleven, resp. uitsterven en weer vestigen van populaties (groepen individuen) beïnvloeden?* Anders gezegd, met betrekking tot het Drentse distrikt: *Onder welke voorwaarden zou een voldoende groot deel van de oorspronkelijke dierlijke bewoners van dit kultuurlandschap zich hier ook*

op langere termijn kunnen handhaven? Om onderzoekstechnische redenen blijken loopkevers erg geschikte dieren te zijn om deze probleemstelling te onderzoeken. Daarbij is de computer niet meer weg te denken bij de verwerking van de gegevens (1).

Natuurbescherming

Van alle uitgestrekte heidevelden en hoogvenen is niet veel meer over. Zijn er dankzij het onderzoek van het Biologisch Station natuurterreinen behouden gebleven die anders wellicht verloren zouden zijn gegaan? **Prof. Barkman:** *Ja, ik denk het wel. Het meest spektakulaire voorbeeld is de omlegging van de snelweg E8 bij Rijssen-Markelo (Overijssel) ter wille van een jeneverbesstruweel dat 'm Nederland en daarbuiten zijns gelijke niet heeft. Ik denk ook aan het Nuilerveld bij Pesse, dat op mijn aandrang is aangekocht door het*

Biologisch station Wijster

Drentse Landschap. Het is een klein heideterrein waarop alle soorten heideplanten van heel Noord-Nederland bij elkaar stonden. Helaas zijn de meeste toch in de laatste 15 jaar verdwenen, waaruit blijkt dat je een klein terrein niet goed kunt behouden. Maar goed, anders was het er helemaal niet meer geweest. In 1964 heeft Staatsbosbeheer het jeneverbesstruweel bij de Reigerspias (Lheebroekerzand) vrijgesteld van dennen, anders was dit struweel door overbeschaduwing onherroepelijk verloren gegaan. Meegespeeld heeft wel dat de jeneverbes ook voor recreanten z'n aantrekkelijke struik is, mede een argument waar Staatsbosbeheer voor zwichtte. Later heeft Staatsbosbeheer, zonder dat er om is gevraagd ook een jeneverbesstruweel op Kliploo (Lheebroekerzand) vrijgesteld (2). Behouden is ook gebleven door toedoen van Prof. Heimans, Dr. Thijsse, Dr. Brouwer en Dr. Beijerinck (allen prominenten uit de natuurbeschermingswereld) het Kliplooven, nu nog één van de mooiste vernetjes

van Europa, zo niet van de wereld wat betreft de Desmidiaceeën, sierlijke eencellige zoetwateralgies. Wat denken gewone mensen van iemand die zich al 30 jaar lang bezig houdt met onderzoek aan loopkevers? Dr. Den Boer: Meestal begrijpen ze dat niet. Het duurt vaak een hele tijd om hen duidelijk te maken dat het toch boeiend is. De eerste tijd bracht ik de natuurbeschermingszijde ook niet als argument naar voren, de laatste jaren, mede naar aanleiding van onderzoeksresultaten, wat meer. Maar het onderzoek is daarin feitelijk niet begonnen. Het gaat echt om de fundamentele vragen, die dus naar de wortels van de biologie gaan. Wil je iets begrijpen van de evolutie, dan moet je iets begrijpen van de overlevingskans van populaties. Het is van groot belang dat uitgestrekte natuurgebieden blijven bestaan, niet alleen om te kunnen onderzoeken maar ook omdat daar nog de evolutie plaats vindt.

Bekendheid in de wetenschappelijke wereld

Naast de wetenschappelijke en technische medewerkers, momenteel 5 op de afdeling botanie en 4 op de afdeling zoölogie, kunnen ook doktoraalstudenten in Wijster terecht om onderzoek te doen. Bovendien worden er cursussen gegeven voor groepen studenten. Wetenschappelijke medewerkers van andere universiteiten in Nederland en in het buitenland zijn er ook regelmatig te gast. In dit verband is het ook aardig te vermelden dat vorig jaar nog een Chinees uit Beijing (het vroegere Peking) naar Wijster belde met de vraag of hij vruchten kon krijgen van verschillende hazelaarsrassen.

Tussen 1957 en nu zijn bijna 350 wetenschappelijke artikelen verschenen van het Biologisch Station. Deze zijn gepubliceerd in tal van nationale en internationale wetenschappelijke tijdschriften. Bovendien is Prof. Barkman voorzitter van het Internationale Comité voor de Nomenclatuur (naamgeving) van Plantengemeenschappen en is Dr. Den Boer één der redacteuren van het internationale tijdschrift "Oecologia". Internationale bekendheid is een faktor die meetelt bij het verkrijgen van financiën die nodig zijn om te kunnen blijven bestaan. Voorlopig lijkt het voortbestaan van dit kleine onderzoeksstation gewaarborgd. Het beste bewijs daarvan is dat ruim een jaar geleden een nieuwe vleugel bijgebouwd kon worden. In 1987 bestaat het Biologisch Station 60 jaar. In dat jaar zal Prof. Barkman i.v.m. zijn pensionering afscheid nemen. Er valt volgens hem nog zoveel te publiceren dat hij wat dat betreft nog zeker 15 jaar vooruit kan.

1 Over loopkevers is in Noorderbreedte geschreven door Piet Hendriksma: NB 1979-6.

2 Over de jeneverbes is in Noorderbreedte geschreven door Peter van Dijk en Leo Stockmann: NB 19844.

